

pipe, furnitură, detalii arhitecturale și constructive, obiecte cu litere și inscripții, colecții de monede, jetoane și plumburi comerciale ș.a.

De o tratare competentă se bucură cel de-al patrulea capitol, intitulat *Lucrări de conservare a vestigiilor construite*. Autorii valorifică materialele arheologice ale expediției la obiectivele „Hammam”, „Barbacană” și „Șanț”.

Anexele includ articole științifice ce se referă la arhitectura cetății, materialele de construcție, datarea dendrologică a structurilor din lemn, rezultatele investigațiilor geodezice și paleopedologice, utilizarea gradometriei și GPR în cercetarea fortăreței ș.a. Blocul ilustrativ completează perfect textul demersului științific.

Putem conchide că avem de-a face cu o lucrare fundamentală, foarte valoroasă. Este un merit incontestabil al autorilor de a fi avut inițiativa elaborării unei noi monografii științifice dedicate cetății Akkerman – una dintre cele mai aspectuoase fortificații medievale din Europa de Sud-Est.

Mariana ȘLAPAC, mem. cor., dr. hab. în studiul artelor

Editată la împlinirea a 210 ani de la semnarea fatidicului Tratat de pace ruso-turc de la București, din 16/28 mai 1812, prin care hotarul dintre Imperiul Otoman și cel Rus devenea râul Prut, – acest lucru însemnând anexarea Moldovei dintre Prut și Nistru curții imperiale de la St. Petersburg, – noua lucrare a cunoscutului istoric dr. Vlad Mischevca, *Între pace și război: Domnii fanarioți în contextul raporturilor internaționale (1774–1812)* (Ministerul Educației și Cercetării, Institutul de Istorie, Chișinău, Editura Cartdidact, 2021, 429 p.), s-a bucurat de aprecieri elogi-oase din chiar momentul lansării, eveniment desfășurat în incinta Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în ziua de 22 martie curent.

Pornind de la adevărul că problema basarabeană, „chestiunea Basarabiei și Bucovinei” constituie „cea mai adâncă rană națională românească”, „cea mai critică dintre problemele teritoriale lăsate moștenire generației prezente de Chestiunea Orientală” și punând la bază informații conținute în lucrările publicate de-a lungul anilor – 15 monografii și peste 150 de studii și articole – la care s-au adăugat, între timp, noi interpretări istoriografice și documente originale investigate în arhivele din Federația Rusă, România, Franța, Turcia (unele parțial publicate, altele inedite), istoricul Vlad Mischevca tratează, în noua sa lucrare, un segment cronologic mai vast, cuprins între anii 1774 și 1812, reprezentând o perioadă decisivă a istoriei politico-diplomatice a Principatelor Române. Este așa numita perioadă fanariotă (1711–1821), apreciată cu justificat temei drept una de „decădere statală pentru Moldova”, în cadrul căreia s-a văzut ciopârțită fără milă, prin transformarea regiunii Hotinului în raia otomană (1711), prin anexarea Bucovinei la statul Habsburgilor (1775) și prin ocuparea Basarabiei de către Imperiul Rus (1812).

Sunt, indiscutabil, pagini dramatice de istorie națională, existând întotdeauna riscul perceperii lor dintr-o perspectivă preponderent emoțional-sentimentală. Fiind un reputat specialist în domeniul epocii fanariote, dr. Vlad Mischevca reușește să evite cu succes această capcană, analizând la rece complicatele jocuri politice ale Marilor Puteri din acea perioadă (Tur-

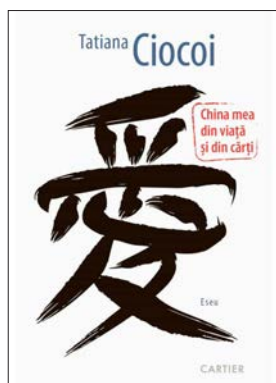

cia, Austria, Rusia), dar și a celorlalte state cu un cuvânt greu de spus în politica sud-estului Europei (Marea Britanie, Franța), valorificând atât surse documentare primare, cât și o vastă bibliografie a problemei, reușind, în așa mod, să reconstituie istoria perioadei respective într-o manieră obiectivă și echilibrată, din perspectiva tuturor părților implicate în acele evenimente.

Din acest punct de vedere, chiar dacă pentru Țările Române epoca fanarioșilor a fost, în multe privințe, un veac al decăderii lor statale, autorul lucrării consideră, pe bună dreptate, că aceasta s-a înscris în analele istoriei drept o perioadă în care „Principatele Române au intrat ferm și ireversibil în sistemul politic continental”, promovând, așa cum au observat și contemporanii acelor evenimente, „o politică activă, proprie, disimulată, modestă, dar hotărâtă, abilă, consecventă”. Amendând considerabil imaginea domniilor fanariote, prezentate până către începutul secolului al XX-lea, nu mai mult decât „un întunecos șir al domnilor fanarioți, început cu Nicolae Mavrocordat la 1711 în Moldova și la 1716 în Muntenia” (Al. Vlahuță), istoricul Vlad Mischevca nu se limitează doar la aspectul activității unora dintre domnii fanarioți care s-au perindat pe tronul Moldovei în perioada 1774–1812, ci le investighează deopotrivă genealogia, studiile, cariera etc., confirmând justetea concluziei acad. Ioan-Aurel Pop, care constată că „Fanarioții au fost și răi, și buni, ca toți oamenii, dar unii dintre ei ne-au legat sau relegat – paradoxal – cu Europa vestică, cu lumea civilizată, cu iluminismul și cu despotismul luminat”.

Constituind o importantă și originală contribuție la studierea activității domnilor fanarioți în cadrul rivalității Marilor Puteri și a rolului lor – în special a familiei Ypsilanților și a Moruzeștilor – în contextul Războiului ruso-turc din 1806–1812, a politicii Marilor Puteri față de Principatele Române, lucrarea istoricului Vlad Mischevca îndeamnă, prin chiar titlul ei – „Între pace și război” – la o profundă reflecție asupra valorii păcii în sine, avertizând asupra inadmisibilității războiului și condamându-l din toate punctele de vedere.

Nicolae ENCIU, dr. hab. în istorie

Unul dintre citatele ce deschid culegerea de eseuri, apărută în 2021 la Editura Cartier, *China mea din viață și din cărți* a Tatiane Ciocoi, vine din *Călătoria oamenilor cărții* de Olga Tokarczuk: „Și totul merită să fie descris”. Această chintesență în miniatură m-a făcut să trec prin cele descrise în această culegere de eseuri, ca prin ceva mult mai personal și intim decât o serie de impresii turistice și literare. Această lectură-călătorie ori călătorie-lectură se relevă cititorului nu doar ca o reiterare a unor evenimente și impresii, ci ca un act de extremă sinceritate a unei scriitoare, a unei femei, a unui om sensibil la oameni și obiecte.

Autorul este personajul narator, martorul implicat care ne poartă prin atmosfera confesivă a istorisirii celor 600 de zile în China, prezentându-ne *China mea din viață* – prima parte a cărții în care este creionat districtul Chaoyang cu tot *exotismul său geografic sau turistic*. „Ochiului european” i se înfățișează un spațiu lingvistic inaccesibil, o bucătărie șocantă (uneori chiar terifiantă) și o arhitectură impregnată cu istorie (Orașul Interzis,